

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 * ARTÁ	Dels treballs publicats ne són responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA. { Trimestre. . . 0'50 Ptas. Any. . . . . 2'00 » ESTRANGER . . . . . Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 30 de Juny de 1917	Núm. 14	

Per la pau d'Artá

Una nova era sembla haver tengut principi en aquesta diada: era de pau de la que tant necessitat està el nostre poble. Els regidors elegits en les últimes eleccions municipals han estat reposats a son lloc, amb poques excepcions, i han reingressat plens de bona voluntat i recta intenció, lo qual fa esperar que la concordia i harmonia tant necessaria p'el progrés d'un poble serà un fet, i que d'aquest fet en poden esdevenir millores d'importancia, de transcendencia.

En cap del Ajuntament s'hi ha posat D. Antoni Cano Garcia, prestigiosa personalitat que a son bon cor, activitat i apreci general, s'hi afegeix una clara inteligencia i provat amor a la cultura qu'el fan digne representant de la població.

Mos costa qu'el nou Ajuntament i el nou Batlle tenen a son programa projectes hermosos, de gran utilitat i d' immediata realisació, tot lo qual es garantia de que no serán frustrades les esperances qu'el poble an aquets moments ha concebut.

El poble necessita pau, perque amb anys seguits de lluita arriba a estar énnervat i a quedar inapte per estimar i apreciar tota millora.

En lluita es impossible esperar el progrés. Aquest no te mes fonament qu'es la pau. La lluita es fins d'utilitat a vegades, per reanimar esperits adormits, per allisonar als qui erren i no volen ser corregits, per anostar als apocats, per reivindicar injustícies, per reconquistar drets trepitjats, per estimular a les masses i fer estar en continua vigilancia als directors. Pot esser útil a voltes la lluita, si l'intenció de qui la mou i la sostén es recta i bassada en la justícia, però sempre, sempre, es perjudicial si es de llarga durada.

Dins Artá es estada ja llarga en demasia i l'experiencia mos pot haver ensenyat que durant tot aquest temps, no s'ha feta cap millora, i com dins aquells camps erms que no sols no donen rendiment útil sino que fins les males herbes ehi arrelen i les donen aridesa, així adins Artá també durant aquest temps de lluita adamés de no terse cap obra d'utilitat general ehi ha crescut la xismografia, i han arrelat las critiques eternes, les xerremeques, i fins ehi ha entrat com una mala llavor que serà difícil d'extirpar, la mala premsa, qu'ha afalagat el desitj de xismeries de las masses, ha ridiculizat persones dignes d'aquí i mos ha fet perdre davant els demés pobles la dignitat que mos havíem conquistat durant la serie d'anys que hi sosten-guerem la pau, en els quals el nostre Ajuntament havia conquerit bon renom i justa fama.

Noltros feim pregaries a Deu perque fassa qu'aquesta pau amb que comensam la nova etapa, sia per durable i fructifera. Perdurable a fi de que tots els projectes en vies de realisació se puguin dur a cap completament amb sa cooperació de tots, sense distinció de partits; i fructifera, perque damunt aquesta pau, una volta consolidada, se pot fer molt, molt; se pot fer pendre an el poble p'el

veritable camí que conduceix al progrés mora l i material que's lo que fa sa felicitat.

Conferencia

Acabament.

Baix del punt de vista económic, qu' es el que mes mos interessa també fa dit senyor quatre agrupacions: 1.ª Aliments que tenen mes valor nutritiu que lo que costen, i son: la farina, mongetes seques, ciuróns, castanyes, cacauets. 2.ª Aliments que valen tant com lo que costen: arròs, tomátigues, reims, patates, pa i oli. 3.ª Aliments que costen de 1 1/2 a 3 vegades mes de lo que valen, cireres, figues seques, vallanes, anous, cols, cebes, sucre, vi xicolati; 4.ª Aliments que costen mes de tres vegades lo que valen, totes les fruites, casi totes les verdures, la llet i els seus, els ous, i tota casta de carn i pex. Axò s'enten aplicat an' el mercat de Barcelona, però mos es un fonament per sebre lo que succeix aquí. Sempre con vé que sapiguén que, lo que un te de cuita es barato i així tenim les figues seques i tomátigues, per exemple, que son de primera perque casi tot hom les te de cuita.

D'aquest estudi en treim la consecuencia següent; quant s'ha de recorre a la compra d'aliments, convé, serear sempre aquells que tenguent molt de valor nutritiu i costen poc. La carn es cara i la mania que hi ha de menjar carn fa, que la gent estigui mal alimentada, perque per menjar en carn una racció equivalent a la racció de llegums p. e. s'ha de gastar doble i aquest gasto no el poren sostenir els nostros jornalers. Perque vejeu l'equivocació que hi ha dins el poble i el fals concepte que se te de la carn vos diré amb en Raventós que un homo que se podria alimentar amb 4 litros de llet n'hauria menester 25 de brou.

Es una equivocació la idea qu' un día vatx sentir exposar a un rotlet d'americans, d'aquests qui s'en van i tornen tan ignorants com s'en anaren, de que allà, a l'América son més adelantats que per aquí perque mengen mes carn. Axò es absolutament fals; lo que passa es que allà la carn es de cuita i per lo tant es un dels aliments mes barato, com aquí passa amb les figues seques; la carn te un valor nutritiu conegut i no n' te mes i d'aquest valor deduím que sobre tot amb relació amb el preu, aquí e hi ha molts d'aliments tan bons i mes barato.

La farina i el pa hem dit que ocupen un lloc preferent an les dues classificacions i com es la basse de l'alimentació just es, que li dediquem un apart.

¿Quines condicions ha de tenir la farina perque el pa tengui tot el valor possible? Està escampada dins el nostre poble la creensa de que el pa com mes blanc es, més bo es, i aquesta creensa es una equivocació que convé molt fer tocar amb les mans per quant la falta d'alimentació que representa es perjudicial per la salut.

El blat se compon de fécula que es la part interior del gra, substancies riques en grasses i nitrógen que es la part del mitx, i la cuberta o segó. Quant passa el el gra per les moles, lo que mes s'esfurmica, lo que mes se desfá es la part interior rica en fécules; la segona part, les grasses, s'apiloten mes. fent el gra mes gros. Al moure el sedás, les parts primes van passant i queden les gruixades, en aquest cas les mes riques; ara bé, les farines blanques están çernudes an el 50 ó 60 p§ per lo tant les falta casi la mitat del gra i la part mes rica, la mes nutritiva. En consecuencia, idó, el pa fet amb aquestes farines no es, ni de molt, tan nutritiu com el pa de casa, el pa moreno, fet amb farines çernudes an el 80 p§.

Molts son els qui s'han empenyat amb fer veure a la gent que el pa blanc es flux i que es una equivocació l'usarlo perque té moltes menos calories a causa de

que li falten els components mes concentrats del blat, però ha estat en va, avui se menja pa blanc mes dolent. No vui dir dolent amb absolut, dolent es per la classe obrera perque no es complet; en canvi pot convenir an aquelles persones que per la seva posició no les interessa estuviari i poren disfrutar d'una alimentació rica i variada, ja que lo que falta an el pa e-hu compensen amb carn o altres aliments.

Quant mes s'acosti la composició del pa an el conjunt armónic posat per Deu an el blat, millor sirá; les moltes experiencies que ara s'han fetes amb motiu de la guerra, han donat com a pa complet, com a pa mes nutritiu, de panxada de mes durada perque complex millor el seu fi, el pa de casa fet amb farines sernudes an el 80 p§.

Ara per acabar i a fi de que tenguen una idea de lo que vos he exposat resumiré aquest trebal en tres conclusions prácticas.

1.ª No essent suficient lo que se cui a Espanya pel nostro sustent i essent duptosa la importació de queviures hem de procurar sembrar molt i bé, imitant lo que fan a les nacions adelantades, intensificant el cultiu i estudiant sempre les millores amb la fi de bastarnos a noltros mateixos.

2.ª Escassetjant l'aigo a l'estiu convé que tots vos poseu d'acort per fer un just repartiment i salvar la major anyada de reguivol possible, ja que les patates, moniats, llegums, etz umplint les sales poren suplir la falta de blat.

3.ª Essent el pa de blat sernut an el 80 p§, que es així com acostumen els nostros moliners, el mes nutritiu, procurau tot els qui heu de comprar la pasterada, adquirir blat en lloc de farina, amb la seguredat de que obtendreu notables beneficis.

Procurau, idó, tenir presents aquestes conclusions que si be es ver que vos imposau sacrificis, no ho es manco que aquests sacrificis sirán remunerats.

LL. G.

Sobre una Circular

El Rdm Sr. Bisbe d'aquesta diócesis ha publicada una Circular sobre la celebració de la festa de la Premsa Catòlica aquí en el dia de Sant Pere.

Els dies 26, 27 i 28 a totes les iglesies se dirá l'oració per la Bona Premsa, i se ferá el 29 una comunió general en totes les parroquies p'el mateix fi. Allà ont se conti amb elements se organitzarán vetllades literaries, conferencies, etc. etc, per propaganda i una capta si es troba prudent. Els Rectors, Vicaris i predicadors, en aquest día tenen que exposar als feels els beneficis que la Bona Premsa reporta i la obligació de protegir-la, com també els mals que causa la dolenta i l'urgent necessitat d'ajudar a la primera per tots els medis de que se disposi.

En totes ses iglesies s'hi posarán tauletas amb bas sina per fer captes i lo que se recaudi s'enviará a la Segreteria Episcopal i allà heu distribuirán segons les instruccions de la Junta Central.

També diu que com en les demés Diócesis s'han creades an aquesta dues Juntas diocesanes, una d'hombres i s'altre de senyores, per atendre a la difusió de la premsa catòlica i preservar de les males lectures i periódics dolents. Aqueixes Juntas organitzarán actes públics a Ciutat i s'entendrán amb les Juntas locals que se crein en les viles.

Això es en substancia lo que se recomana en la Circular dei Sr. Bisbe i al escriure aquestes retxes no sabem encara qu' en aquest poble e-hi haja res organitzat en aquest sentit, però suposam qu' essent una de les viles mes ferides de Mallorca per aquesta malura de la Premsa dolenta, serà també una de les viles aont mes se treballarà, a fi de posar remei a una plaga tant

funesta i fins ara tant poc combatuda, per no dir protegida.

Sa mala premsa es el termòmetre de l'enfervoriment d'una població. ¿Voleu sobre els graus que fa en incivilitat, en incultura, en immoralitat? mirau el número de subscriptors i lectors que hi ha a la mala premsa de tots els matins.

Poble qui dona entrada a premsa difamadora calumniadora i impia, obri el camí de sa pròpia degradació.

Idó es hora de sobre que Artà es el poble de Mallorca aont un sol periòdic, el mes indecorós, difamador i dolent que dins l'illa se publica, es el qui te mes subscripció i no parlem de lectors perque escarrufa, puix cada un dels subscriptors el dona a llegir a una partida d'amics o amigues lo que vol dir que te en número gressim de llegidors.

Sapiguent això se comprén be el perque Artà es arribat al deplorable estat moral en que s troba que fa qu'els artanencs conscients d'aquí i els qui viuen a fora, s'empagueésquin davant les burles qu'en fan els demés i sentin fonament veure que no els es possible sortir en defensa del nostre honor perdut; tal es la posició moral an a que hem arribat.

Voldriem que les llums espirituals prodigades en els dies assenyalats per el nostre Prelat fessen obrir els uis dels qui estan condormits i tothom ves clar la necessitat de fer guerra constant a la premsa que du an els pobles a la ruina i a la perdició.

Lluc Ardent.

Embuis

¿Com deu esser qu' es nostre poble es tan refractari a cumplir ses disposició des batles? Sempre hem vist lo següent: Crida: Per ordre del senyo batle, se fa sobre an es public, tal i tal cosa... an els 15 dies ja pòreu estar segurs que d'aquell manament ningú s'en recorda; ara feia uns mesos que es cans, per ordre del senyor alcalde, duen un picarol, que si be no servia gran cosa per el fi amb que se feu posar, així mateix delatava es lladre que descals entrava dins cavostre o de qui vos havieu de gordar amb voltar un cantó.

Ara fa 15 dies que assistirem a s'extremunció d'Espanya i amb el canvi de govern sembla que ja e-hi ha permís per llevar es picarols ges que el batle autoritat, no es el mateix sempre, sempre, sempre? Esperam del actual qui es capàs per fer obra bona, que estudiarà sa manera d'acabar amb s'abus que fan es cans dels nostres carrers; jo es ben segur que les feria dur morral i anar sempre an es costat de l'amo amb una cordeta, única manera de fer-los pagar poca contribució; així qualca cosa gonyariem.

—Ja e-hu val amb aquests atlots! A sa gurnisa de Ca's Marqués, quant els «cabots» venen de l'Africa, e-hi fan una partida de nius, tranquils entren i surren cuidant amorosos els seus fiets, fins que l'atlorea pensant que les cries estan per volar, comensa sa destrucció, tirant pedres a balquena i espanyant gurnisa, teulada i a vegades qualca cap; deim axò, perque la setmana passada mos sorprengué el veure que per ordre de sa posadera, se destruïen es nius d'aquests animalets qui tants de beneficis mos donen, destruint a mils d'insectes perjudicials per tots conceptes. ¡Ja e-hu val amb aquests atlots! ¡i que mai tenguin aturall! Hauriem de mirar de posarlos a retxa, be ensenyant-los d'estimar els aucells i es poble, o bé una llissonetade correcció veritat.

—Y els queviures? ¡Aviat no podrem menjar! De cada dia pujen es preus dets articles de primera necessitat, s'arròs está a doble que l'any passat i axò que a Espanya s'en cui per exportar, per embarc, que si no fos axí, no porem pensar a quant el pagariem. Els nostros governs no saben el remei, i el poble rebenta.

—Mos digueren que es batle interí s'havia fet eco de lo que deiem an es número passat referent an es joc; segurament l'actual propietari, no voldrà quedar i si descubreix es mal, e-hi posará el remei apropiat; si axí e-hu fa, es poble li estirà sumament agrait.

Filicumis.

El nou reglament notarial

Ferida mortal per sa nostra llibertat, es l'aprovació del nou Reglament de notaris; amb ella queda trepitjada la voluntat dels otorgants, ja que, no obliga als notaris a coneixer sa llengua parlada aon van, i fins i tot disposa, que sempre que vulguin, els notaris forasters, cridin una persona que sapiga el castellà perque expliqui an els otorgants el contingut dels documents; ¿quina confiança e-hi pot haver entre aquells i es notari? ¡Haverse de fiar d'un tercer! no pot anar ni en, rodes. Sentint-mos ferits en lo mes intim del nostre ser, unim la nostra més enèrgica protesta a ses moltes que s'aixequen de totes ses terres que no parlen castellà, contra aquest desacert del passat govern.

Actualidades vitícolas

En una de las crónicas hebdomadarias del prestigioso profesor de la Escuela de Viticultura de Montpellier. Mr. Ravaz, entresacamos una nota sobre el cercenado de la vid, como medio para ayudar a su defensa contra las criptógamas que lo amenazan.

Sobre este particular el capacitado técnico se expresa así: El cercenado por lo general, retarda algo la maduración de la uva, de la hoja y de la madera; estos órganos quedan más tiernos y por tal motivo mejor predispuestos a ser atacados. Después de un cercenamiento copioso se han evidenciado invasiones, pero también esta práctica suprime una superficie foliácea, exenta, muchas veces de cobre, que puede propagar y aun producir los gérmenes de la enfermedad. Por lo general esto es lo más frecuente; y así resulta ventajoso suprimir las partes más tiernas en las vides todavía poco maltratadas por la enfermedad.

Anticriptogámico de acción múltiple.—Ofrecen una novedad y una sorpresa las papillas cupo sulfurosas por su acción doble contra los dos criptógamos más peligrosos mildiu y oidium y por la prolongada duración muy superior, según testimonio de los que las emplean, a los habituales preparados.

Para no dar una interminable lista de los que se hallan satisfechos por su uso vamos a referir lo que de ellas opina el señor Bataille, ingeniero viticultor de Durzeville.

En los quince años que los viene empleando ni una decepción ha tenido. Lo estima lógico. Por la adición de polisulfuro (azufre líquido) a la solución cobriz, el oxígeno del aire, cada vez que llueve o sobreviene un rocío, va renovando y regenerando el sulfato de cobre, al revés de lo que pasa con los otros preparados, a los que las aguas meteóricas reducen su poder. Además opina dicho ingeniero, que los caldos de este modo obtenidos son tan adherentes que es frecuente el comprobar, al efectuarse las vendimias, la persistencia de las manchas en las hojas y frutos de los primeros sulfatos.

La energía de estos con los polisulfuros, supera de mucho a los otros caldos, obteniéndose anticriptogámicos ideales por eficacia y duración. Obran estas papillas automáticamente, ya que después de cada lluvia o un rocío se reforman las capas de sulfato de cobre al mismo tiempo que quedan en libertad películas de azufre que quedan continuamente contra los esporos del oidium.

Tales son los efectos anticriptogámicos del preparado, pero hay más y ello es lo sorprendente.

Uno de los azufres líquidos que el comercio ha puesto a disposición de los viticultores, de procedencia americana, ha permitido comprobar una virtud inesperada cual es, la de obrar dicho producto como fertilizante excitante de la vegetación; pero en tal medida y poder que al sobrevenir alguna lluvia o rocío después de haberse sulfatado con dicho polisulfuro americano, la vegetación, el color, desarrollo, sanidad y lozanía de las plantas, de tal modo tratadas, toman el aspecto como si hubiese recibido una fuerte adición de un fertilizante de gran actividad, como, por ejemplo el nitrato de sosa.

Estos sorprendentes efectos los han observado varios; nosotros hemos podido también comprobarlos. Si se generalizaran, como todos los indicios permiten esperarlo, se habría dado sin sospecharlo, un gran paso para combatir a la vez los dos hongos más temibles de la vid al mismo tiempo que se lograba un medio fácil y económico de vigorizar y excitar la producción y desarrollo de la vid.

RAUL M. MIR Y COMAS.

Llegint "La deixa del geni grec"

L'any de MCMXVII

Dins la gegantina horror de la callada fosca la verge Nureduna dorm en solitud. Fa setgles que reposa, dins l'immensa cova la blanca víctima que badà son cor a la misteriosa harmonia del porta àtic.

Voltada d'august silenci que sols torba, pahorosa, el plor milenari d'els degotissos, jeu la casta sibila inmolada al furor sectari del seu poble, i estrenyen encara ses mans gelades la prestigiosa lira.

La tribu indòmita negada a la nova idea caigué vensuda, i les sagrades alzines vermelletjaren sacrilegament damunt la posta d'una rassa, mentres sorgia de la mar l'aubada luminosa d'una nova vida.

De llevors ençà dorm Na Nureduna; i pobles nous i rasses diverses han passat per l'illa gentil deixant la personal empremta de son ser al bell mitg de les argentades oliveres milenaries que besà el sol de les mes velles civilitzacions.

Avui el poble qu'habita les suaus cales lluminoses dorm. En va dins les blaves muntanyes han ressonat un instant novelles harmonies, derrers batecs incompresos de la lira grega que guarden les coves endolades.

El poble d'ara, mira sens entendre, com sorgexen de la trágica negrura de la gran guerra glorioses esperances de popular imperi, justes vindicacions d'opresses rasses; ni sojs capeix el triomfal despertar del poble soca de son poble.

Oh Nureduna! Pren l'heredada lira, pren-la que es teva, i devant l'immensa mar, breçol de civilitzacions, sònin ses cordes, mostrant-nos el misteriós significat de la sangonenta aubada que puja de la mar.

Tenguin ses harmonies el suprem valer de redressar la nostra rassa, infiltrant-li una espurna de l'ideal que extàticament plana damunt les bèliques ardors que comouen les boires del septentrió.

Balard.

Ajuntament

Sessió ordinària de dia 17 de Juny

En aquesta sessió se prengueren els següents acorts: Aprovar una conte de D. Domingo Riutort, per modelació servida al ajuntament i que importen 141 pts. 1 cts. a pagarla del capítol d'imprevists.

S'enterà d'un ofici del Reial Automòvil Club de Mallorca participant que l'automòvil millor classificat en la 1.ª etapa Palma-Artà fou el de D. Miguel Bestard an el qual se li ha adjudicat el premi de l'Ajuntament.

Aprovar una conta de D. Manuel Garcia de 56 50 pts per papeletes i un llibre de naixements pel jutgat Municipal.

Eliminar de la llista de redenció de la prestació personal de l'any corrent a Damià Vicens, n'Antoni Lliteres Ferrer, Francinaina Bisquerra, Catalina Solivelles i Jaume Bonnin Fuste.

Aprovar una conte de encuadernacions fetes per na Francisca Sansó que importa 71 pts.

Vistes les dimisions presentades pels retjidors interins D. Juan Sart Lliteres, Juan Quetgles, Miquel Gil, Antoni Tous i Gabriel Tous, l'ajuntament, tenguent en conte lo dispost an el article 43 de la Llei municipal i en virtut de les atribucions conferides per l'article 6 del Reial decret de 15 Novembre de 1909 acordà admetre les expressades dimisions.

Inmediatament se donà conta de la dimisió presentada per En Miquel Payeres, del càrrec de reigidor fundada amb motius de salut acordantse, estar conforme amb l'escusa alegada, fent constar que aquest assumpto s'ha de reproduir a la pròxima sessió.

Y vista la dimisió que del carrec de President de la Corporació Municipal per estar físicament impedit presenta D. Esteve Espinosa s'acordà admetre la renuncia quedant tot seguit cuberta la vacant interinament pel retgidor dimitent En Miquel Payeres per esser el qui te major número de vots.

El retgidor En Juan Nebot Vives per no estar conforme amb l'anterior moviment, fa constar el seu vot en contra.

Sessió del dia 24

En aquesta sessió:

Se possessionaren dels càrrecs els retjidors interins nombrats pel Governador D. Antoni Cano, Juan Terrassa, Nofre Picó, Juan Sart Font, Andreu Femenias i Rafael Terrassa.

Reproduïda la dimisió del càrrec de retgidor presentada per En Miquel Payeres en la anterior sessió fou admesa i en virtut de lo que disposa l'article 52 de la vigent llei Municipal quedà cuberta la vacant de Batle per D. Antoni Cano per esser el retgidor de major número de vots.

En Miquel Morey manifesta que, si be acatava lo dispost per la Llei, entenia que el Batle havia d'esser de la confiança de l'Ajuntament i per lo tant, proposava fos elegit en la forma ordenada per l'article 54 i el 55 de la Llei Municipal acceptada que fou per unanimitat aquesta proposició, se procedí immediatament a la elecció per votació, quedant elegit per la totalitat dels assistents. Agrait a la distinció de que havia estat objecta per part de l'Ajuntament el Batle pronuncià, un sentit discurs.

S'acordà informar, que s'ha de concedir els indults sollicitats pels mossos Andreu Cursach Carrió n.º 23 del cupo d'aquest poble i reemplaç de l'any 1909 i Ramón Cerdà Rey n.º 18 del reemplaç de 1908 residents a Buenos Aires.

S'aprovà el plà de reforma de la façana de la casa n.º 13 del carré del Ponteró, prop de N Pere Josep Esplugas Ginart.

S'autorisà a n' Eu Bartomeu Garau Alzina perque obri novament el registre que conduex l'aigo a sa casa n.º 53 del carrer Major.

S'acordà inscriure l'Ajuntament a la 3.ª setmana municipal que s'ha de celebrar a Barcelona a principis de Juliol.

S'admeteren les dimisions presentades pels següents empleats: Antoni Massot, escriptent, Josep Bernat i Sebastià Massanet, caminers.

Se nombrà escriptent interí a n'En Juan Amorós Sancho.

Y se determinà l'ordre numéric dels retjidors.

Un mot que no's pot perdre

El relligiós franciscà artanenc Rt. P. Francesc Fornés, pareix que l'ha presa de tots aquells qui resant el *Pare nostre*, en cada una de ses parts al dir *Amén*, deixen *Jesús*, aquesta dolça paraula que mos ensenya-rem d'afegir hi es nostros pares i que avui, no sabem qui, però com que n'hi haja d'empenyats en fer-la desapareix.

Vejan lo que'n diu el nostre bon confrare *Sa Marjal* de Sa Poble en sa Crònica: «Dia 6 *El Santíssim Rosari*. Festa solemne del Santíssim Rosari; el P. Fornés, Superior del Convent de Franciscans de Lluchmajor, fa un penegiric molt elocuent i profitós. Lo que mos cridà mes s'atenció fonc una singlada molt forta que pegà an aquets modernistes que volen desterrar del *Nostro pa* i *Santa Maria* el dolcíssim Nom de Jesús; fent guerra, d'aquesta manera, en aquest Nom Santíssim, a sa tradició dels nostros pares, i a ses indulgències, deixant de gonyar-ne just amb una part de Rosari *onze mil dies d'indulgència*, tota vegada que n'hi ha 200 dies per cada vegada que se diu Jesús. Ja fa temps qu'una revista catalana va publicar tres articles molt preciosos, firmats per un tal Pare S. M. també del orde de St. Francesc, atacant terriblement aquesta omisió reprovable que's vol posar de moda, qu'ell anomena «pràctica modernista que per desgracia va fent atmósfera i fins en Col·legis dirigits per persones molt catòliques.»

Fins aquí *Sa Marjal* que copia després alguns fragments dels articles que cita.

Per la nostra part, devem dir qu'encara que es nostre poble, en general diu *Amén-Jesús*, veim que de dia en dia i especialment entre es qui han resat mes o manco en castellà, se va deixant aquell dolcíssim mot; però això no sols en el *Nostro-pa* en i l'*Ave-Maria* sinó principalment al senyar-se i persignar-se. Al nostre entendre ve això de que an els Col·legis, en sa majoria, se resa en castellà, i com no's costia entre les oracions castellanes el dir *Jesús* darrera *Amén*, quant resen en mallorquí, fan una simple traducció del castellà i per costum i perque fa modernista el suprimeixen també.

Catòlics artanencs. Meditam'hi un poc sobre això i vegem si noltros deixam aqueix mot tan hermos; i si es així tornem-lo a prende, qu'es el qui mes diu amb la forma tradicional de les nostres oracions; i no comportem qu'el P. Fornés al venir a predicar per aquí mos haja d'arribat la singlada que donà devés la Poble segons mos conta la simpática *Sa Marjal*.

PRUDENCI FLAMA.

El treball a domicili

Per haverne donat noticia an aquestes mateixes columnes, els nostres llegidors están enterats del primer Congrés català del treball a domicili celebrat a Barcelona en el mes passat; an aquest Congrés e-hi enviaren memòries el nostre director i el nostre amic en Juan Estelrich, la contribució dels quals en els treballs i finalida del Congrés, ha produït un efecte molt favorable al millorament de les condicions en que treballen els nostres obrers, empleats en la fabricació a domicili de moneders de malla de plata i en totes les indústries compreses baix de la denominació de treball de l'aguia. «No es adoptant una actitud senzillament protestària, diu «La Veu de Mallorca», sinó estudiant les qüestions una per una, com se resolen els problemes socials» Felicitam de tot cor an els col·laboradors mallorquins a les tasques del Congrés i esperam publicar mes envant la memoria referent a la nostra comarca.

Crònica

De Canostre

Volem fer a sebre als lectors qu' així com fins avui mos miravem en que el número corresponent a cada quinzena sortís els dissabtes, i apenes mai ho hem conseguit per els obstacles mil que se presenten tenguent l'impremta a la Capital i la Redacció aquí; atés també que no per sortir els diumenges han aumentat gaire els lectors d'aquí i als d'afora les será igual rebre lo un dia com l'altre d'aquí en envant apareixerà LLEVANT els dies 1 i 16 de cada mes, sensa tenir en conta el dia de la setmana.

***

Dia 18.—Jugaven alguns nins dins el claustre antic del Convent encalsant-se i en Miquel Llodrà (a) *Masot* fill d'en Mateu tengué la desgracia de caure malament i se rompré un bras. Trasladat a caseva fou auxiliat en primera cura p'el metge D. Pere J. Sard. Sentim ferm sa desgracia i li desitjam una curació pronta i total.

***

Dia 19.—Durant la vetlada se desencadenà una faresta tempestat amb llamps i trons i aigo. Ventura que no tengué males conseqüències, i que tampoc va fer mol de mal a l'agricultura.

Al ondemà, tornà llur un sol ben calent i com si res hagués estat gracies a Deu.

***

Llegim al «Felanigense» que 'l nostre distinguit paisà D. Francesc Sureda Blanes Pvre Comisari General de Mallorca dels «Boy scouts» o Trescadors donà a Felanitx una acabadíssima conferencia, obra mestra d'hermosa oratoria i fluida dicció. Se li havia cedit la Casa Consistorial que s'ompli de lo mes selecte d'aquella Ciutat, rebent moltes felicitacions Sia de part nostra enhorabona.

***

Veim en «Heraldo de Lluchmajor» que els nins Don Josep y D. Miquel Tous Coll, fills dels mestres d'allà D. Pere Tous i D.ª Catalina Coll, natural el primer de la nostra vila, en els exàmens verificats al Institut de Palma han obtingut les meritisimes qualificacions de; 2 Matricules d'Honor, quatre sobresalientes; 2 «notables» i 2 aprovats. Això diu molt en honor a sos pares i fills. Sia enhorabona a tots.

***

Dia 22.—S'en pujà an el cel la nineta de dos anys Josefina Nadal Blanes, a Ciutat fia de D. Juan Nadal i D.ª Rosa Blanes. Acompanyam als distingits esposos en son dolor.

***

Segons mos diuen en Climent Grau (a) Boira tengué sa desgracia d'esser enclós per una bagoneta en la via del tren, i li llevà es pupís de sa ma.

***

Ses messes del segà i batre faves están en el seu ple, l'anyada d'aquestes en general es bona, no hem sentit contar cap escés, però cala-hi brevetja ses seves i axò es d'una gran satisfacció. Casi per tot se sega llevat d'alguns grans tardans, tot hom té esperances de fer bons caramulis i son molts els qui frissen de dur blat a moldre per descansar de sa compra de farines.

No porem dir lo mateix dels abres, ses oliveres amb ses xalocades d'aquesta quinzena s'han tornades escaldar, s'en veuen moltes de cremades i si es xaloc segueix hem de creure que quedarà poca cosa d'aquell esplet qui se presentava tan esperançador.

Ses figueres arriben bé i bona prova n'es els preus grans an a que se lloguen; de fruites en general n'hi ha poques, sobre tot aubercocs, dels quals els anys bons ja se toquen qualques pessetes, axí mateix els fabricants de pulpa fan preparatius.

Ses quatre vinyes que tenim presenten algunes taques de mildiu però el sulfatat i el bon temps segurament aturaran l'invasió.

Els prats estan plens, sobre tot s'han sembrat moniatos, als quals si no les falta aigo i si Deu ho vol remeiaran la crisi dels queviures.

***

Sa calor aumenta de bon de veres, així es que ja son moltes les families que s'en son anades a passar la temporada d'estiu a Cala-Ratjada i al Carregador.

***

Dia 25.—El carro de l'amo'n Andreu de Morell anava carregat de garbes i el cavall se disboca, girant es carro baix del qual va caure en Gabriel qui el conduia, sense que tengués res de nou, mes qu' el susto consiguiant gracies a Deu, i tot el carro espanyat, completament destruït.

Relligioses

Dia 1° de Juliol. —Festa votiva a Sant Salvador, Ofici amb sermó per D. Antoni Servera de Manacor. El decapvespre continuació dels Novenaris a la Verge en el mateix Oratori predicant el mateix Orador.

El dematí a la Parroquia se celebrará a les 7 i mitja la Comunió general del Apostolat de l'Oració.

Els rentadors

La calçada que du l'aigo an els rentadors, està plena de llot; no sabem si l'aigo quant arriba es neta o bruta, lo que si sabem es que aigo tan mal conduida no serveix mes que per regar i també que estant la calçada bruta se pert una gran cantitat de líquid. Ara som a l'estiu i creim que convendria arretglar un poc això i mes encare, si es possible, canviarla dues o tres vegades per setmana que lo que hauria d'esser lloc de neteja està convertit en foc d'infecció; si l'aigo no basta, al menos que se tenguí esment de tirar-la el dimars i així les persones que freqüenten aquell camí no s'haurán de tapar el nas els demés dies de la setmana.

El Ferrocarril Manacor-Artá

Desde el dia 15 está pbert, en el Crèdit Balear i les seves sucursals el pagament del quart dividendo passiu de les obligacions emeses per la construcció del ferrocarril Manacor-Artá: s'ha de pagar el 16 per 100 que son 80 pesetes per obligació.

Coverbos

Un banqué molt ric i usuré, perque els seus nabots hereus, no poguessen malgastar la seva riquesa va disposar en testament que l'enterrassen amb 500 000 duros. Un dels nabots no hi estava conforme, però s'altra qu' era més pràctic va fer un *xéque* al portador i li va posar dins es baúl diguent-li: Aquí teniu es cinquents mil duros i quant volgueu poreu anar a cobrar-los.

Un pagés va anar a demanar un consei a nn misser i li digué:

--Si un endiot va a pondre un ou dins una casa, an a qui perteneix s'ou, a l'amo de s'endiot, o a l'amo de la casa?

Es missé reflexionant un poc contesta: Siou perteneix a l'amo de s'endiot.

Pagés: ¿Está ben segur?

Misser: Seguríssim.

Pagés: Idó digui que V. ha vist un fenomen extraordinari. ¿Ous posats per un endiot?

Registre

Naixemetns

Nins 6. —Nines 3. —Total 9.

Defuncions

Grans

Dia 21.—Antonia Grau Massanet (a) Buñola, de 75 anys, viuda, de cancer an es fetge.

Aubats

Dia 20.—Juan Sureda Torres, de dos mesos, de can Balaguer d'una gastroenteritis.

Dia 21.—Bàrbara Tous Cursach (a) de Sa Telaya de sis mesos, de meningitis.

Id. id. Antonio Vidal Fuster natural de Palma de 17 mesos de meningitis.

Entreteniments

(Solucions als del número passat)

A les Semblances: 1.ª En que te coll. 2.ª En que e-hi ha classes. 3.ª En que e-hi ha oposicions.

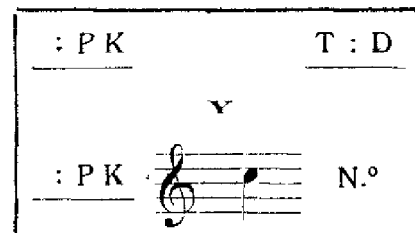
A ses preguntes: 1.ª Totes ses que vol. 2.ª Es sò. Jeroglific. --A sa teulada hi ha xemeneia. Xarada. Sabó.

D'Avui

Preguntes: 1.ª Qu'es lo primer que fa un asa que pastura, quant surt es sol? 2.ª Que's lo que necessita un homo per muntar damunt un cavall?

Semblances: 1.ª ¿Ambe que s'assembla nn cavall amb una nina? 2.ª ¿Un paraigo amb una pella? ¿l es plats an es pous?

Jeroglific

Fuga de vocals

M.s g.ny s.n. m'ng.ny
q.' s.c.nr.d n.b.r.b.r
q.' q.st.s.g. l'.ny.nt.r
.q.ll.n.v.lt.'n'l.ny

Les solucions al n.º qui ve

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licors, dulees, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'unica depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: CARRE DE PALMA, 3-ARTA

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, n.º 3

Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES **SAN JOSE** DE Ignacio Figuerola

Sastreria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Laneria, Pañoleria, Lenceria,
Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

CENTRAL: Brondo, 7 9, 11, Borne 118 TELEFONO, 217

DISPONIBLE

NO COMPREU CAFE
que no passeu abans per sa botiga d'en
JAUME CABRER
que'l té bo i fresc.

Allá hei trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

Arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoni Blanes Juon (antes Puput)

Mestre Arnau Casellas (a) Garameu
VEN A TOT PREU
Vins de taula i Vins blancs
DE SA DAVESA
Recta, 8 ARTA

FARMACIA
DE
LLORENS GARCIES
OBERTA A TOTES HORES
Vins i aixarops medicinals
Aixarop de cues del Dr. Morey preparat amb
erba cuquera d'Artá
PLASSETA D'ES MARKANDO

GRAN BOTIGA
amb género de tota casta i a tot preu;
calsat fi i de moda
A CANA VIVES
Carré de Parroquia, 1

CAP BOTIGA
ven en millós condicions que sa d'en
JUAN VICENS (A) JAN
Tota casta d'articles, comestibles, galletes, etc.
- Es representant de sa Perfumeria
L. CACCIO
Té depósit de MAQUINES DE COSIR
PAP I AUCONS
com també tota casta d'instruments musicals,
guiternes, bandnrries, etc.
DIRECCIÓ: ALCARIOT, 3

EBANISTERIA MODERNA
DE
MIQUEL MOREY
Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa
Especialitat en cordats de cadires a l'antiga
Pintats i decorats fins, de tots els gusts
Carré de la Parroquia, 7 ● ARTA

Llibres d'ocasió
S'en venen en aquesta
Administració
Quatre Cantons, 3

UN SENYOR
Vol vendre una His-
toria Universal d'en
Cesar Cantú; 43 toms
bellament enquader-
nats, planches dora-
des, casi nous a bon
preu.
Informarán en aques-
ta administració.

Rondaies de Menorca
per
Andreu Ferrer
Un volum en 4^{art}
2 PESSETES
Demanaules a la llibreria de
FERRER Y SUREDA
ARTA
En aquesta Administració
podeu encarregar
tota casta de
IMPRESOS
Se serveixen amb prontitut

Llibreria, Papereria i Centre de Suscripcions
DE
FERRER Y SUREDA
aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en
gros, plecs, libretes, tintes, llapiceria, etc.
Llibres escolars i relligiosos
A PREU DE CATALEC
s'encomanden de tota casta en tota puntualitat
QUATRE CANTONS, 3

DISPONIBLE